

Regeringens proposition

2021/22:199

Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att Prop. stärka rikets militära försvar och kompensation 2021/22:199 till hushållen för höga elpriser

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 25 mars 2022

Mikael Damberg

Anders Ygeman
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I denna proposition lämnar regeringen förslag till ändringar i statens budget för 2022. Förslagen är en följd av det försämrade säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde och ökade energipriser, med anledning av Rysslands invasion av Ukraina. I propositionen föreslås tillskott av medel och ökade beställningsbemyndiganden för att stärka Sveriges försvarsförmåga genom en snabbare upprustning av det militära försvaret. Vidare föreslås att medel tillförs för att kompensera hushåll med hög elförbrukning under mars 2022.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Ärendet och dess beredning	5
3	Ändringar i statens budget för 2022	6
3.1	Ändringar av statens utgifter	6
3.2	Konsekvenser för statens budget	11
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 mars 2022	12

Regeringens förslag:

1. Riksdagen godkänner investeringsplanen för anskaffning av försvarsmateriel för 2022–2033 som en riktlinje för Försvarsmaktens investeringar (avsnitt 3.1).
2. Riksdagen godkänner den föreslagna användningen av anslaget 1:12 *Kompensation för höga elpriser* inom utgiftsområde 21 Energi (avsnitt 3.1).
3. Riksdagen godkänner ändrade ramar för utgiftsområden och anvisar ändrade anslag enligt tabell 1.1.
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2022 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Riksdagen beslutar att förkorta motionstiden till fem dagar.

Tabell 1.1 Specifikation av ändrade ramar för utgiftsområden och ändrade anslag 2022

Tusental kronor

Utgifts- område	Anslags- nummer	Beslutad ram/anvisat anslag	Förändring av ram/ anslag	Ny ram/Ny anslagnivå
6	Försvar och samhällets krisberedskap	77 209 299	1 999 000	79 208 299
	1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	44 227 502	310 000	44 537 502
	1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar	20 400 713	1 659 000	22 059 713
	1:8 Försvarets radioanstalt	1 551 762	30 000	1 581 762
21	Energi	10 754 924	920 000	11 674 924
	1:12 Kompensation för höga elpriser	7 500 000	920 000	8 420 000
	Summa anslags- förändring på ändringsbudget		2 919 000	

Prop. 2021/22:199 **Tabell 1.2** Specifikation av ändrade beställningsbemyndiganden 2022

Tusental kronor

Ut- gifts- om- råde	An- slags- num- mer		Beslutat beställ- nings- bemyn- digande	Förändring av beställ- nings- bemyn- digande	Nytt beställ- nings- bemyn- digande	Tids- period
6	1:1	Förbandsverksamhet och beredskap	32 000 000	1 003 000	33 003 000	2023– 2028
6	1:3	Anskaffning av materiel och anläggningar	92 000 000	20 897 000	112 897 000	2023– 2031
Summa förändring av beställningsbe- myndigande på ändringsbudget				21 900 000		

Enligt riksdagsordningen får regeringen vid högst två tillfällen lämna en proposition med förslag till ändringar i statens budget för det löpande budgetåret (9 kap. 6 § första stycket). En sådan proposition lämnas i anslutning till budgetpropositionen eller den ekonomiska vårpropositionen (tilläggsbestämmelse 9.6.1). Förslag till ändringar i budgeten får dock lämnas vid andra tillfällen om regeringen anser att det finns särskilda skäl (9 kap. 6 § andra stycket).

Regeringen har vid fyra tillfällen lämnat extra propositioner med förslag till ändringar i budgeten för 2022. Propositionerna har avsett ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, medel för testning och smittspårning samt andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2021/22:86, bet. 2021/22:FiU16, rskr. 2021/22:137–142), fler åtgärder på skatteområdet med anledning av coronaviruset (prop. 2021/22:89, bet. 2021/22:FiU16, rskr. 2021/22:137–142), slopad karenstid för stöd vid korttidsarbete, förstärkt evenemangsstöd och andra åtgärder med anledning av coronaviruset samt kompensation till hushållen för höga elpriser (prop. 2021/22:113, bet. 2021/22:FiU44, rskr. 2021/22:169–173) och en garanti till Internationella återuppbyggnads- och utvecklingsbanken för lån till Ukraina (prop. 2021/22:152, bet. 2021/22:FiU45, rskr. 2021/22:190). Vidare har riksdagen beslutat om ändringar i statens budget för 2022 som har avsett ekonomiskt stöd och utrustning till Ukraina (bet. 2021/22:FiU40, rskr. 2021/22:174 och 175) och stöd till Ukraina med efterfrågad försvarsmateriel (bet. 2021/22:FiU46, rskr. 2021/22:204).

Det säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde har försämrats över tid. Rysslands invasion av Ukraina har försämrat läget ytterligare. Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas. Sveriges försvarsförmåga måste av denna anledning öka och upprustningen måste ske i snabbare takt. Regeringen gav den 10 februari 2022 Försvarsmakten i uppdrag att redovisa åtgärder för att öka myndighetens operativa förmåga (Fö2022/00147). Vidare fick Försvarets materielverk i uppdrag att redovisa åtgärder med hänsyn till det förändrade omvärldsläget (Fö2022/00146). Myndigheterna redovisade uppdragen den 24 februari 2022. Regeringen gav den 7 mars 2022 Försvarsmakten i uppdrag att redovisa åtgärder som kan vidtas under 2022 för att stärka den operativa förmågan ytterligare (Fö2022/00316). Försvarsmakten redovisade uppdraget den 8, 10 och 17 mars 2022 (Fö2022/00324). Vidare gav regeringen den 7 mars 2022 Försvarets radioanstalt i uppdrag att redovisa åtgärder som kan vidtas under 2022 för att ytterligare stärka myndighetens förmåga (Fö2022/00315). Myndigheten redovisade sitt uppdrag den 8 mars 2022 (Fö2022/00325). Försvarsberedningen, i vilken samtliga riksdagspartier ingår, nådde den 16 mars 2022 en överenskommelse om det militära och civila försvaret. I denna proposition lämnas mot denna bakgrund förslag som innebär tillskott av medel 2022 och ökade beställningsbemyndiganden till det militära försvaret.

Under vintern 2021/22 har situationen på elmarknaden i Sverige och Europa inneburit exceptionellt höga elpriser. Rysslands invasion av Ukraina har också fått stora följdverkningar på elmarknaden. Elpriset har

Prop. 2021/22:199 fortsatt varit exceptionellt högt, och många hushåll kommer att få höga elräkningar även för mars 2022. För att mildra konsekvenserna av de höga elpriserna finns det skäl att ge en tillfällig ekonomisk kompensation också för denna månad. Kompensationen bör komma hushållen till del så snart som möjligt.

Regeringen anser mot denna bakgrund att det finns särskilda skäl för att lämna förslag till ändringar i statens budget för 2022.

Regeringen anser vidare mot bakgrund av vad som ovan anförts att det finns synnerliga skäl för riksdagen att besluta om förkortad motionstid. Regeringen föreslår att motionstiden förkortas till fem dagar.

3 Ändringar i statens budget för 2022

I detta avsnitt lämnar regeringen förslag till ändringar i statens budget för 2022.

3.1 Ändringar av statens utgifter

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

1:1 Förbandsverksamhet och beredskap

I statens budget för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett anslag på 44 227 502 000 kronor.

Vidare har regeringen ett bemyndigande att under 2022 besluta om beställningar av materiel och anläggningar som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 32 000 000 000 kronor 2023–2028.

Regeringens förslag: Anslaget 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap* ökas med 310 000 000 kronor.

Regeringen bemyndigas att under 2022 för anslaget 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap* besluta om beställningar av materiel och anläggningar som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 33 003 000 000 kronor 2023–2028.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget används bl.a. för att finansiera utbildnings- och övningsverksamhet för utvecklingen av Försvarsmaktsorganisationen, planering, insatser samt försvarsunderrättelseverksamhet. Anslaget används vidare till att finansiera åtgärder med avsikt att bibehålla materielens eller anläggningens tekniska förmåga eller prestanda samt åtgärder för att upprätthålla minsta bestånd av beredskapsvaror i lager.

Efter förslag av finansutskottet ökades anslaget med 20 000 000 kronor för stöd till Ukraina med efterfrågad försvarsmateriel (bet. 2021/22:FiU46, rskr. 2021/22:204).

Sveriges försvarsförmåga behöver stärkas, och upprustningen av det militära försvaret bör med anledning av det försämrade säkerhetspolitiska

läget i Sveriges närområde ske i snabbare takt än vad som tidigare bedömts vara nödvändigt. Försvarsmakten behöver bl.a. utöka antalet anställda, i huvudsak inom personalkategorierna kontinuerligt och tidvis tjänstgörande soldater och sjömän samt civila specialistkompetenser. Med anledning av utökad materielanskaffning behöver ytterligare infrastrukturella åtgärder och åtgärder för att bibehålla materielens prestanda vidtas. Anslaget bör därför ökas med 310 000 000 kronor.

Beställningsbemyndigandet som är knutet till anslaget omfattar bl.a. underhåll av Försvarsmaktens materiel och anläggningar som inte är av löpande eller driftskarakter. För att öka Försvarsmaktens operativa förmåga och uthållighet behöver ytterligare ekonomiska åtaganden ingås. Bemyndigandet bör därför ökas med 1 003 000 000 kronor.

Den föreslagna ökningen av detta anslag och av anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar*, och de utökade beställningsbemyndigandena, innebär framtida utgifter för Försvarsmakten. Anslaget beräknas därför ökas med 782 000 000 kronor 2023, 714 000 000 kronor 2024, 731 000 000 kronor 2025, 518 000 000 kronor 2026, 482 000 000 kronor 2027, 482 000 000 kronor 2028, 454 000 000 kronor 2029 och 454 000 000 kronor 2030.

1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar

I statens budget för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett anslag på 20 400 713 000 kronor.

Vidare har regeringen ett bemyndigande att under 2022 besluta om beställningar och avveckling av materiel och anläggningar som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 92 000 000 000 kronor 2023–2031.

Regeringens förslag: Anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar* ökas med 1 659 000 000 kronor.

Regeringen bemyndigas att under 2022 för anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar* besluta om beställningar och avveckling av materiel och anläggningar som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 112 897 000 000 kronor 2023–2031.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget används bl.a. för att finansiera utveckling, anskaffning, återanskaffning och avveckling av anslagsfinansierad materiel och anläggningar. Anslaget finansierar även åtgärder, avseende anslagsfinansierad materiel och anläggningar, där avsikten är att förändra teknisk förmåga eller prestanda inklusive förlängning av livstiden. Vidare används anslaget för finansiering av förstagångsanskaffning av beredskapsvaror samt anskaffning med syfte att öka minsta bestånd av beredskapsvaror i lager.

Efter förslag av finansutskottet ökades anslaget först med 413 500 000 kronor och därefter med ytterligare 185 000 000 kronor för stöd till Ukraina med efterfrågad försvarsmateriel (bet. 2021/22:FiU40, rskr. 2021/22:174 och 175 samt bet. 2021/22:FiU46, rskr. 2021/22:204).

Sveriges försvarsförmåga behöver stärkas, och upprustningen av det militära försvaret bör med anledning av det försämrade säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde ske i snabbare takt än vad som tidigare bedömts

Prop. 2021/22:199 vara nödvändigt. För att öka Försvarsmaktens uthållighet behöver bl.a. ytterligare drivmedel, livsmedel, sjukvårdsmateriel, reservdelar, fordon, personlig utrustning och finkalibrig ammunition anskaffas. Dessutom behöver kvalificerad ammunition, såsom pansarvärnsvapen, luftvärnsrobotar och jaktrobotar anskaffas. Vidare behöver krigsorganisationens rörlighet och skydd, samt förmåga till verkan, ytterligare utökas genom anskaffning av bl.a. bandvagnar, splitterskyddade enhetsfordon, granatkastarpansarbandvagnar, divisionsartilleri, demonstratorer och mörkerutrustning till hemvärnet samt genom förstärkt kustrobotförmåga. Anslaget bör därför ökas med 1 659 000 000 kronor. Vidare bör beställningsbemyndigandet ökas med 20 897 000 000 kronor.

I det beslutade beställningsbemyndigandet för 2022 ingår åtaganden hänförliga till en harmonisering av det svenska stridsflygsystemet med det finländska för det fall att Finland skulle välja Jas 39 Gripen som sitt nya stridsflygsystem (prop. 2021/22:1 utg.omr. 6, bet. 2021/22:FöU1, rskr. 2021/22:94). Finland aviserade i december 2021 att landet inte kommer att anskaffa Jas 39 Gripen. De 9 miljarder kronor av bemyndigandet som är avsedda för harmonisering av det svenska stridsflygsystemet med det finländska, bör i stället användas för de anskaffningar som nu bör genomföras till följd av det förändrade omvärldsläget. Sammantaget innebär det ett utrymme för nya beställningar som uppgår till totalt 29 897 000 000 kronor. Totalbeloppet påverkar i sin helhet utgifterna kommande år, eftersom de utgifter en harmonisering med det finländska stridsflygsystemet skulle ha inneburit inte har ingått i de tidigare beräknade anslagsnivåerna.

Den föreslagna ökningen av detta anslag och beställningsbemyndigandet innebär framtida utgifter för anskaffning av materiel och anläggningar. Anslaget beräknas därför ökas med 3 834 000 000 kronor 2023, 7 915 000 000 kronor 2024, 7 861 000 000 kronor 2025, 4 030 000 000 kronor 2026, 2 220 000 000 kronor 2027, 2 110 000 000 kronor 2028, 1 140 000 000 kronor 2029 och 800 000 000 kronor 2030.

Ändrad investeringsplan för anskaffning av försvarsmateriel

Regeringens förslag: Investeringsplanen för anskaffning av försvarsmateriel för 2022–2033 godkänns som en riktlinje för Försvarsmaktens investeringar.

Skälen för regeringens förslag: Den investeringsplan för anskaffning av försvarsmateriel för åren 2022–2033 som riksdagen godkände genom beslutet om statens budget för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 6, bet. 2021/22:FöU1, rskr. 2021/22:94) behöver revideras mot bakgrund av det medelstillskott och den ökning av beställningsbemyndigandet som i denna proposition föreslås för anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar*. Den ändrade investeringsplanen (se tabell 3.1) innebär att försvarets förmåga kan stärkas genom ytterligare materielbeställningar. Revideringarna avser främst arméstridskrafter samt logistik och stödfunktioner.

Mot denna bakgrund bör investeringsplanen för anskaffning av försvarsmateriel för 2022–2033 godkännas som en riktlinje för Försvarsmaktens investeringar.

Tabell 3.1 Investeringsplan för anskaffning av försvarsmateriel

Prop. 2021/22:199

Miljoner kronor

	Utfall 2020	Utfall 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025	Beräknat 2026	Beräknat 2027	Beräknat 2028– 2033
Anskaffning och utveckling av nya investe- ringar	15 434	18 354	22 177	27 159	35 975	39 629	35 880	33 617	195 947
Arméstrids- krafter	4 544	6 721	6 657	7 601	12 131	13 696	9 943	9 438	54 976
Marinstrids- krafter	1 998	4 310	3 714	3 848	4 100	7 599	7 655	5 769	38 836
<i>varav under- vattens- området</i>		<i>1 859</i>	<i>2 603</i>						
Flygstrids- krafter	5 728	4 175	6 637	9 475	12 419	10 874	11 260	12 072	63 285
<i>varav stridsflyg- området</i>		<i>3 933</i>	<i>5 513</i>						
Operativ ledning	1 191	1 149	1 569	1 757	1 831	1 758	2 319	1 941	12 103
Logistik	530	1 250	1 690	2 370	3 043	2 879	1 903	2 011	11 756
Stödfunk- tioner	1 443	749	1 910	2 108	2 451	2 823	2 800	2 386	14 991
<i>varav investeringar i anlägg- ningstill- gångar</i>	<i>12 657</i>	<i>13 752</i>	<i>15 314</i>	<i>19 787</i>	<i>26 701</i>	<i>29 355</i>	<i>26 086</i>	<i>24 156</i>	<i>134 714</i>
Finansiering av anskaffning och utveck- ling									
Anslag 1:3 Anskaffning av materiel och anlägg- ningar	14 872	17 700	21 461	26 377	35 248	38 902	35 132	32 863	191 225
Anslag 1:11 Försvarets materielverk	535	627	716	782	727	727	748	754	4 722

Anm.: Anläggningstillgångar utgår från leveranser från Försvarets materielverk till Försvarsmakten och visar bedömt årligt belopp som aktiveras i Försvarsmaktens balansräkning. Utfallen 2020 och 2021 finansieras även med övriga intäkter om 27 miljoner kronor respektive 27 miljoner kronor.

Prop. 2021/22:199 **1:8 Försvarets radioanstalt**

I statens budget för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett anslag på 1 551 762 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 1:8 *Försvarets radioanstalt* ökas med 30 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Med anledning av det försämrade säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde behöver Försvarets radioanstalt stärka sin förmåga. Anslaget bör därför ökas med 30 000 000 kronor. För 2023–2030 beräknas anslaget ökas med 60 000 000 kronor.

Utgiftsområde 21 Energi

1:12 Kompensation för höga elpriser

I statens budget för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett anslag på 7 500 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 1:12 *Kompensation för höga elpriser* ökas med 920 000 000 kronor.

Anslaget får även användas för kompensation till följd av höga elpriser till hushåll med en hög elförbrukning under mars 2022.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget används för kompensation till följd av höga elpriser till hushåll med hög elförbrukning under perioden december 2021–februari 2022. Anslaget används även för ersättning till elnätsföretagen för administrativa kostnader för att överföra kompensationen och för Kammarkollegiets administration.

Efter förslag i propositionen Extra ändringsbudget för 2022 – Slopade karensstöd för stöd vid korttidsarbete, förstärkt evenemangsstöd och andra åtgärder med anledning av coronaviruset samt kompensation till hushållen för höga elpriser fördes detta anslag upp på statens budget med 7 500 000 000 kronor (prop. 2021/22:113, bet. 2021/22:FiU44, rskr. 2021/22:172).

Under vintern 2021/22 har situationen på elmarknaden i Sverige och Europa inneburit exceptionellt höga elpriser. Rysslands invasion av Ukraina har också fått stora följdverkningar på elmarknaden. Det innebär att elpriserna i framför allt södra och mellersta Sverige har fortsatt vara exceptionellt höga. Svenska hushåll med hög elförbrukning bör även kompenseras för de höga elpriserna i mars 2022. Kompensationen bör avse hushåll i södra och mellersta Sverige (elprisområdena 3 och 4). Kompensationen kommer att betalas ut i efterhand under 2022. Stödet innebär att hushåll som haft en elförbrukning om 400 kWh eller högre i mars 2022 ges ersättning utifrån en trappa, med lägst 100 kronor och högst 1 000 kronor. Elnätsföretagen kommer vidare att ges ersättning för att administrera kompensationen.

Anslaget bör mot denna bakgrund ökas med 920 000 000 kronor och även få användas för kompensation till följd av höga elpriser till hushåll med en hög elförbrukning under mars 2022.

De förslag som lämnas i denna proposition innebär att de anvisade medlen ökar med 2,9 miljarder kronor 2022. De ökade utgifterna försämrar statens finansiella sparande med 2,9 miljarder kronor. Statens lånebehov ökar med motsvarande belopp.

De föreslagna ökningarna av anslag och beställningsbemyndiganden på försvarsområdet medför ökade utgifter kommande år. Beställningsbemyndigandena medför ökade utgifter om sammanlagt 30,9 miljarder kronor 2023–2030. Dessa beställningar medför även löpande utgifter för hantering av investeringarna om sammanlagt 4,1 miljarder kronor. Sammantaget medför detta att lånebehovet ökar och att statens finansiella sparande försämras med 4,7 miljarder kronor 2023, 8,7 miljarder kronor 2024, 8,7 miljarder kronor 2025, 4,6 miljarder kronor 2026, 2,8 miljarder kronor 2027, 2,7 miljarder kronor 2028, 1,7 miljarder kronor 2029 och 1,3 miljarder kronor 2030.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 mars 2022

Närvarande: statsråden Damberg, ordförande, Ygeman, Ekström, Eneroth, Gustafsdotter, Axelsson Kihlblom, Farmanbar, Danielsson

Föredragande: statsråden Damberg, Ygeman, Farmanbar

Regeringen beslutar proposition Extra ändringsbudget för 2022 –
Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till
hushållen för höga elpriser